

Statsmakten ska sluta diskrimineringen och den ojämlika behandlingen av företagare

Juris doktor **Kalevi Hölttä**, som länge verkat bland annat inom fackföreningsverksamheten, publicerade en artikel om lokala avtal inom arbetsrätten i advokatförbundets tidning *Defensor Legis* nummer 3/2020. I artikeln behandlade han bland annat de icke-organiserade arbetsgivarnas ställning, dvs. företag som inte är medlemmar i en organisation som tecknat ett kollektivavtal. I sin intressanta artikel konstaterar han i olika punkter i texten bland annat följande: ”Över hälften av arbetsgivarföretagen i Finland är icke-organiserade. Deras antal är 50 000 och de har över 250 000 anställda. De icke-organiserade företagens ställning kommer utan tvekan att vara föremål för politisk diskussion en lång tid framöver. Den överlägset största delen av företagen i Finland är små, men de står för en väsentlig del av hela ekonomin. En utbredd korporativism är inte godtagbar med tanke på den demokratiska rättsstaten”^{*}.

Jag har behandlat de icke-organiserade företagens ställning i dessa ledare även tidigare, bland annat i nummer 6/2019, där jag konstaterade att *Finland är en mycket märklig rättsstat, eftersom de politiska beslutsfattarna i Finland godtar att vårt arbetsmarknadssystem grovt diskriminerar icke-organiserade företag*. När jag läste Kalevi Hölttäs artikel blev min åsikt ännu starkare. Vi är långt ifrån jämlik behandling, när ett företags rätt att iaktta villkoren för lokala avtal i branschens kollektivavtal enbart beror på huruvida företaget tillhör det arbetsgivarförbund som tecknat kollektivavtalet i branschen eller inte. Att företagare diskrimineras medvetet och att diskrimineringen får fortsätta är rentav skamligt. Man kan fråga sig hur Finland är som rättsstat, när staten helt medvetet diskriminerar företag som tillsammans har över 250 000 anställda, och i verkligheten även deras anställda?

Jag undrar varför Finlands näringsliv EK och/eller Familjeföretagens förbund inte lyfter fram denna fråga för offentlig debatt. Man skulle tro att dessa organisationer ville behandla frågan mer helhetsmässigt än enbart utgående från de enskilda medlemmarnas intressen. Finländska arbetsgivare skulle må bra av större lojalitet mot varandra överlag. Endast på det sättet är det möjligt att åstadkomma förändringar i arbetsmarknadssystemet. Nu går de enskilda företagens kortsiktiga fördel före allt annat.

Utgångspunkten för systemet med allmänbindande kollektivavtal, som diskrimineringen av icke-organiserade företag bygger på, är att företag som är verksamma i samma bransch iakttar samma kollektivavtal. Systemets grundläggande tanke är bra. Det skulle säkert vara rättvist för alla företag och för deras arbetstagare om alla företag som tillverkar samma produkter i samma bransch iakttog samma kollektivavtal och därigenom konkurrerade enligt samma arbetsrättsliga spelregler. I verkligheten förhåller det sig på ett helt annat sätt, vilket diskrimineringen av icke-organiserade företag visar. Endast organiserade företag får iaktta villkoren för lokala avtal i branschens kollektivavtal^{**}.

Systemet med allmänbindande kollektivavtal behandlar företag som tillverkar produkter i samma bransch ojämlikt även

på andra sätt. Bageribranschen är ett bra exempel på detta. Livsmedelsindustriförbundet rf (ETL) ingår kollektivavtalet för bageribranschen med arbetstagarförbundet (SEL). Eftersom detta kollektivavtal är allmänbindande ska många hundra finländska bagerier och konditorier iaktta avtalets villkor. ETL har endast cirka 30 bagerier som medlemmar vilka iakttar kollektivavtalet för bageribranschen enligt den s.k. normalbindande principen. Bageri- och konditoriprodukter tillverkas emellertid även i enlighet med villkoren i många andra allmänbindande kollektivavtal i Finland.

Produkter tillverkas enligt villkoren i kollektivavtalen för bland annat hotell- och restaurangbranschen, handeln, köttbranschen och för s.k. baslivsmedel. Dessa avtal är betydligt mer flexibla och därigenom förmånligare för arbetsgivaren än kollektivavtalet för bageriernas arbetstagare. Men endast de bagerier och konditorier som har bageribranschen som huvudverksamhetsområde ska iaktta kollektivavtalet som har de mest osmidiga arbetsvillkoren i Finland. Denna ojämlika situation är helt ohållbar för de ”riktiga” bageri- och konditoriföretagen.

Statsmakten ska avsluta diskrimineringen och den ojämlika behandlingen av företag. Det är orimligt att största delen av företagen i bageri- och konditoribranschen måste iaktta sämre kollektivavtalsvillkor än deras konkurrenter. För det andra ska arbetsmarknadsorganisationerna i livsmedelsbranschen (ETL och SEL) se till att villkoren för det allmänbindande kollektivavtalet i bageribranschen fås minst till samma nivå som de övriga kollektivavtalen i livsmedelsbranschen. Det finns ingen grund för att bestämmelserna i det allmänbildande kollektivavtalet för bageribranschen ska vara mer osmidiga än bestämmelserna i kollektivavtalen för andra områden i livsmedelsbranschen. Detta gäller särskilt då helt samma bageriprodukter (såsom köttpirog, rispirog osv.) tillverkas enligt mer flexibla arbetsvillkor i kollektivavtal för andra livsmedelsbranscher. Om de förändringar som nämns ovan inte är möjliga att genomföra finns det anledning att ställa frågan om det är rätt att Finlands osmidigaste kollektivavtal är allmänbindande. Det skulle knappast göra saker bättre i branschen, åtminstone inte på kort sikt, då olika organisationer är oense om frågan. Det nuvarande ojämlika situationen för bageri- och konditoriföretagens del kan dock inte fortsätta.

Mika Värynen

^{*}Enligt finska Wikipedia betyder korporativism ”ett politiskt system där den lagstiftande makten i stället för folkets representanter som utsetts genom allmänna val och lika rösträtt utövas av yrkesgrupper som arbetsgivare och arbetstagar bildat, dvs. av korporationer. Ett sådant system har tillämpats bland annat i Benito Mussolinis Italien och Francisco Francos Spanien”.

^{**}Enligt Statistikcentralen finns det cirka 700 bagerier och/eller konditorier i Finland. Av dem hör färre än 5 procent (ca. 30 st.) till Livsmedelsindustriförbundet och är därmed organiserade företag.